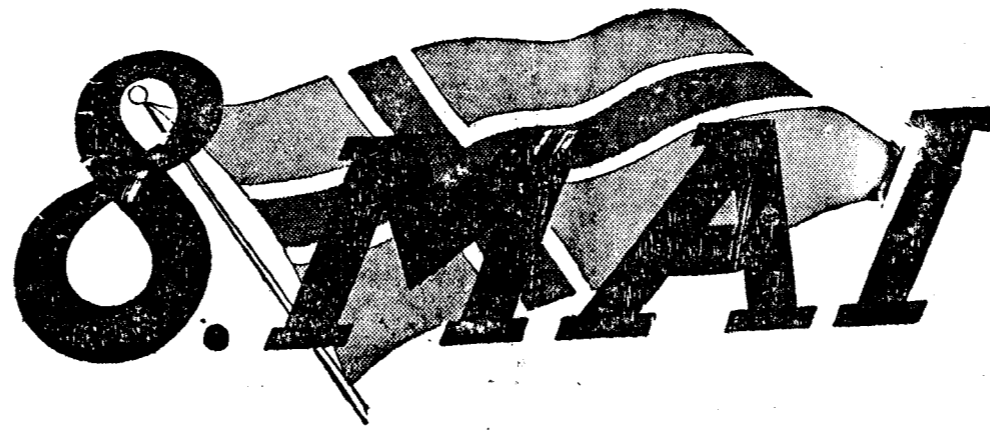

Herr Aage Gysler
Nils Juelsgt. 38 I
O s l o

Dr. juris
Gustav Smedals bok:
«Patriotisme og Landssvik»

sendes Dem portofritt mot inn-
sendelse av kr. 12,— til vårt
postgironr. 81827 eller direkte til
«8. Mai», Kr.sund N.

Nr. 36

Mandag 11. desember 1950

4. årg.

Dr. Scharffenbergs nye bok det mest betydningsfulle aktstykket som har sett dagens lys siden 8. mai 1945

Med sine dokumentasjoner slår den en bresje i fortielsens og forvrengningens mur

Sannheten alene kan gjøre det norske folk åndelig fritt og friskt

Av Helge Grønstad

Overlege Johan Scharffenberg:
Norske aktstykker til okkupasjonens forhistorie.
Grundt Tanums forlag,
Oslo, 1950. 422 sider.

I mere enn ti år har norsk historie vært ført på betenkelige avveier. Små menn har med sluberegning, drevet av personlige og politiske særinteresser — søkt å tåkelegge de viktigste og mest avgjørende begivenheter. Og på grunn av folkelig godtroenhet og ønskedrømmeri har de også hatt hellet med seg. Det er skapt et fulstendig karikaturmessig opplegg for ettertidens oppfatning av det som i virkeligheten gikk for seg i dette land i tiden fra 1939 og utover. Det faktiske har vært tåkelagt bak et teppe av lummerhet, fortielse og forvrengning.

For dem som visste bedre har det lenge vært klart at det var noe som skulle og måtte skjules. Og meget er også blitt skjult. Godt skjult. Det hadde

Dr. Johan Scharffenberg.

esserte kretser var ingen i tvil om hva som mentes når «boken» ble nevnt.

Nå er den der.

Som et herlig knyttneveslag i bordet. Som et knallende skudd for baugen på dem som trodde de alt hadde skapt en permanent «taushet og ro» omkring opposi-

«Et menneske som overfor sitt eget kjønn opptrer på en slik måte må være sykelig»

Direktør Bergsvik er rystet over de forhold som har hersket på Bredtveit

Oslo lagmannsrett behandlet saken for lukkede dører

Oslo lagmannsrett behandlet direktør Bergsviks alvorlige anklager mot betjeningen på Bredtveit for lukkede dører.

Som påtalemyndighetens vitner møtte ikke mindre enn 3 direktører, nemlig nåværende statsråd frk. Aasland, som var den første overkommandant på Bredtveit i 1945, hennes etterfølger frk. Parm, nå pensjonert sekretær i K. F. U. K., og den nåværende direktør, frk. Berit Puntervold. Foruten disse møtte også fengselslege, dr. frk. Augusta Rasmussen, fengselsinspektør, frk. Feiling og endel kvinnelige fangevoktere.

Som forsvarsvitner møtte flere av de kvinner som i 1945 ble sperret inn på Bredtveit.

I sitt uferdige manuskript avslører Bergsvik mange uhyggelige ting, bl. a. kvinnelige fangevokteres behandling av fangene.

På grunn av at avhøringene ble holdt for lukkede dører er vi

— Jeg er rystet over de forhold som hersket på Bredtveit, sier han. At mennesker som går for å være normale har kunnet tillate seg denslags, er mere enn jeg forstår. Jeg er normal utviklet, og jeg har rett til å si, at et menneske som overfor sitt eget kjønn opptrer på en slik måte må være sykelig.

Straks før edsavleggelsen søkte aktor, statsadvokat Ryssdal å avsvikke to viktige forsvarsvitneprover ved å slenge ut tvil om disse skulle edfestes. Dette førte til at de to vitner forlangte å avgi tilleggsforklaringer. Øyeblikkelig og nærmest på en demonstrativ måte avgjorde lagmannen at de to kvinnelige forsvarsvitner skulle edfestes.

En av påtalemyndighetens vitner, fengselsinspektør, frk. Feiling møtte ikke i det følgende rettsmøte. Hun var blitt syk.

I forbindelse med de ting som ble rullet opp under denne vitneavhøring, finner vi at det er på sin plass å gi en artikkel

Tidligere riksadvokat Sven Arntzen spekulerte ikke på lovparagrafer i 1940

Men han ventet at Olava og hennes store følge skulle gjøre det

Da Arntzens skjebnesvangre spekulasjonsperiode tok til, ble han en av rettssvikets forgrunnsfigurer

Tidligere riksadvokat Sven Arntzen møtte også som vitne i Langeland — Bergsviksaken.

Det var mange spørsmål den tidligere riksadvokat ble stilt, men ikke alltid var svarene så kjepprette som en skulle ha lov til å vente av en slik kapasitet.

Advokat Arntzen kom først inn på tilfellet «Olava» — som Langeland behandler i sin bok «Dømmer ikke». Arntzen kunne forteller at den 19. november sendte

han ut et rundskriv til samtlige statsadvokater, at alle som hadde meldt seg ut av NS innen 22. januar 1942, ikke skulle straffeforfølges. Han kjente bare til et tilfelle — en som hadde meldt seg ut før den fastsatte tid i 1942, som var blitt satt under tiltale, men det skyldes ekstraordinære forhold.

Sven Arntzen var skarp i stemmen da han svarte på advokat Foss's spørsmål, om han mente at det var straffart å melde seg inn i NS.

— De som meldte seg inn i NS i 1940 var forrædere. Og det skulle jo bare mangle, sa han. De som gikk inn for den nazistiske ideologi var forrædere — vi var jo blitt overfalt av tyskerne.

En kom så inn på kongens proklamasjon fra Tromsø den 7. juni 1940, og om advokat Arntzens befattning med det forfuskede referat av kongens ord.

Som kjent var det «8. Mai»s forgjenger «Skolenytt» som avslørte denne i høyeste grad ubehagelige «trykkfeil». Den gang vakte det stor oppsikt, men etterhvert forsøkte de interesserte å gjøre affæren til en bagatell — ja, til en «trykkfeil»! Og at denne «bagatell» ingen betydning hadde hatt, selv om de fleste dømte er blitt møtt med: — Ja,

Mot Erstatningsdirektoratet

Skandaløs behandling av Bleiker gård

Asker og Bærums herredsrett har avsagt dom i en oppsiktsvekkende «landssviksak» mot Bjørn Mortensen på Bleiker gård i Asker. Aktoratets påstand led på 6 års tvangsarbeide og erstatning på tilsammen 150,000 kroner. Dommen ble 3½ års tvangsarbeide og 17,000 kroner i erstatning.

I følge Nationens referat av 18.11.50, uttaler retten om Erstatningsdirektoratets og tilsynsmannens skandaløse behandling av gården en skarp daddel. Man skal merke seg, at den

fulle og rene sannhet. Den har myndighetene klart å holde seg utenom. Isteden er det intet mindre enn et folkebedrag som har vært satt iscene. At ¼ million landsmenn derigjennom er blitt slengt direkte ut i forstøtelsen og fortapelsen, har åpenbart hatt mindre å si. De menn som har ansett seg kompetente til å skrive samtidens historie, har i fulleste monn bekjent seg til læren om at målet helliger midlet.

Men — alt som smaker av falskhet har bare en stakket eksistens. Tiden sliter og tiden sliper og skaller bedraget ubarmhjertig av. Det nytter ikke med noen flikking. Gjennom all historisk tid har det vist seg at sannheten etterhvert bryter alle skranker. Så også her.

I den senere tiden har flere og flere lys blinket gjennom tåken. Folk har tatt til å få ganglys igjen. En har pånytt begynt å skimte omgivelsenes konturer. Det er skapt mulighet for orientering.

Nettopp nå er en ny lyskaster satt i virksomhet. En lyskaster av uvanlig styrke. En som skjærer tvers igjennom tåken og ulenheten med sine konsentrerte lysstråler.

Scharffenbergs bok er kommet. I hele sommer og høst har ryktet gått foran den. Tusener og atter tusener har i utålmodighet forhørt seg om når «boken» skulle komme. Edt var unødvendig å nevne forfatter og tittel. I inter-

Ulf Breien fri mann

Det vakte en nesten ubehersket glede i den norske presse, da det ble meddelt, at cand. jur. Ulf Breien var blitt arrestert på Kastrup flyplass på vei fra Argentina til Sverige for å besøke sin kone. Det er på det rene, at Breiens arrestasjon fant sted etter anmodning fra det norske politi, som ved villige menneskers hjelp hadde fått vite, at han var reist med fly fra sitt hjemland, Argentina.

Gleden ble imidlertid tatt på forskudd, idet det danske politi i disse dager har løslatt Breien, idet han er argentinsk statsborger og således utenfor det nidkjære norske politis maktområde. Han befinner seg nå i Sverige og derfra drar han hjem til sitt nye fedreland som har bruk for hans evner og innsikt.

i den nærmeste fremtid vil bli klar over at de i sin selvsikre maktfullkommenhet har seilt seg inn i «urent farvann» og at det er

— Fortsett fra side 4 —

Ble lagmannsretten som behandlet Langeland—Bergsviksaken en denazifiseringsdomstol for embetsmennene

I Langeland — Bergsviksaken var det mange «gode» nordmenn som måtte opp og forsvare sin «nasjonale holdning». Og det var ikke måte på hvor flinke de hadde vært.

De hadde sittet i nøkkelstillinger i departementene og utferdiget rundskriv, som nå under rettssaken ble fortolket som gullkantede patriotiske paroler til politimestere og lensmenn. Uansett hva rundskrivene gikk ut på, så ble de nå i retten — i vitnenes munn gitt en «heilnorsk dâm». Nei, det hadde ikke vært noen sviikt hos disse herrer. De hadde vært uten plett og lyte helt fra 9. april 1940.

En tilhører hadde følelsen av å sitte i en av de alliertes denazifiseringsdomstoler i Tyskland. Det ble ikke spart på formildende omstendigheter. — En syntes formelig at det lyste «rødt, hvitt og blått» både foran og bak!

En av de embetsmenn som i direktør Bergsviks manuskript er blitt noe redusert i sin nasjonale holdning er politimester Cappelen Dahl, Hordaland.

Politimester Cappelen Dahl fikk sitt navn kjent på en noe merkelig måte, da han i Kringkastingen sendte ut til alle norske skip den i høyeste grad oppsiktsvekkende pågripelsesordren mot «Solbris» og dets mannskap.

Denne ordre hadde Bergsvik karakterisert som en «vanære av Norges navn».

Bergsvik forklarte, at da «Solbris» kom til Brasil, krevde den norske regjering at rømlingene skulle utleveres da de var kriminelle forbrytere. Den brasilianske høyesterett avslø utleveringen og frikjente flyktningene.

— Aktor: Ble de frikjent?

— Bergsvik: Ja, jeg hadde trodd at aktor visste det.

Senere er det ingen som ville vedkjenne seg pågripelsesordren som ble sendt ut i Kringkastingen, sa Bergsvik. Det ble til og med i avisene dementert at justisdepartementet hadde hatt noe med ordren å gjøre.

med avslørende opplysninger om enkelte forhold og det de selv hadde vært utsatt for, søkte vi en samtale med direktør Bergsvik.

Bergsvik hevdet at ordren var et overgrep mot internasjonal rett. Og det var det han mente med å «vanære Norges navn».

Bergsvik kom også inn på at Cappelen Dahl hadde holdt kurser i nasistisk hilsen, og at han hadde meldt seg inn i NS., og at han hadde påvirket politimenn til å melde seg inn. Bergsvik kom også inn på at Cappelen Dahl hadde vært lærer ved Politiskolen (statens).

Politimester Cappelen Dahl møtte i vitneboksen, godt rustet med en stor bunke dokumenter.

Lagmannen syntes at opp-pakningen var noe stor, og han henstilte derfor til vitnet å fatte seg i korthet.

Cappelen Dahl, som sikkert hadde sett mot denne rettssak med store

«Aftenposten»s beskyldning mot «8. Mai» tilbakevises

Ekspedisjonssjef Rognlien i Justisdepartementet uttalte i Langelandssaken at han hadde fått tilsendt bladet «8. mai» under adresse «Bilhandler» Rognlien.

«Aftenposten» som refererte noe av dette i nr. 541 hadde «misforstått» uttalelsen og påstod for egen regning at det er «8. mai» som sender med adresse «Bilhandler» Rognlien.

Det er selvsagt en fullstendig uriktig beskyldning. Vi beklager men vi har ikke ekspedisjonssjefen som abonnent og har aldri brukt nevnte tittel.

Ekspedisjonssjef Rognlien har imidlertid på vår forespørsel opplyst at de forsendelser han har mottatt antagelig har vært postlagt i Oslo, og så vidt vi forstår har den ironiserende tittel ikke vært brukt det siste halvåret.

sjónskomite var: Kirsten Hansteen, Ellen Gleditsch, Eva Rønnow og Aaslaug Aasland. Den siste var som kjent direktør på

— Fortsettes side 4 —

forventninger, og at den ville være gunstig for ham til å stive opp sin «nasjonale holdning» —, slo oppbrakt ut med armene og gjorde oppmerksom på at en kunne ikke ha alt i hodet. Ean var imidlertid ikke riktig sikker på om pågripelsesordren kom fra, statsadvokaten eller Justisdepartementet.

— Fortsettes side 4 —

Heimefrontens arresteringslister i 1945 var ikke å stole på

I Bergen var nåv. h.r.dommer Skau kommet med på lista

Det gikk litt hulter til bulter med heimefrontens arresteringsbølge i maidagene 1945 — Dette skyldtes delvis at en ikke hadde utvist tilstrekkelig aktsomhet under forhåndspoppsettingen av listene en delvis hadde å gå etter.

I Bergen var således flere ikke-kvalifiserte menn blitt ført på lista, og mellom disse h.r.advokat Reidar Skau.

Beveggrunnene kjenner vi ikke i detaljer. Men en av Bjørn Westvårene — en nåværende ofiser i Tysklandsbrigaden — møtte tidlig om morgenen den 8. mai opp i advokatens hjem for å arrestere ham, noe han i god tro hadde betinget seg som en blomst i knapphullet.

Til sin store forbauselse fikk han vite at herr Skau ikke var hjemme, men at han var å treffe på Bergens Politikammer, hvor han den selvsamme morgen var blitt beskikket som fungerende politimester!

Det var den samme politimester som en uke senere i et in-

ter, adv. Gunnar Mellbye, forklarte han på spesielt spørsmål fra dommer Didriksen . . . Herr Mellbye oppfattet forøvrig en tilsynsmann som kreditorenes representant, forklarte han . . .

Ifølge ref. bemerket retten bl. a.: »Mortensen og hans forsvarer har rettet en meget skarp kritikk mot ED, og har hevdet at gården i årene 1945 til april 1949 er vanskjøttet, at gårdsregnskaper og besetning helt eller delvis er forsvunnet, og at gården i det hele i den periode er sterkt redusert i verdi. Videre kritiseres det at tilsynsmannen (Thorsen) i den lange periode da Mortensen satt fengslet ikke noen gang konfererte med ham om de disposisjoner som ble truffet for driften av en så stor eiendom som det her dreier seg om.

Retten finner denne kritikken berettiget».

Det heter videre i domsslutningen: «Den måte hvorpå saken er behandlet av påtalemyndigheten, Erstatningsdirektoratet, tilsynsmannen og den opprinnelige oppnevnte forsvarer må skarpt kritiseres» . . .

Akkja, tidene skifter . . .

H.r.dommer Skau.

tervju i svensk og norsk presse uttalte sin summariske forhånds dødsdom over samtlige frontkjemper. («De fryktede og hattede frontkjemperes skjebne er beseglet. Deres dager er snart talte.»)

— Og vi forutsetter at det er den samme politimester som er om-

krig! Riksadvokat Arntzens lille «trykkfeil» hadde tjent sin hensikt.

Advokat Arntzen fortalte i sitt vitneprov, at kongens proklamasjon hadde de funnet i bladet «Finnmarken», men allerede i 1949 hadde han gjort oppmerksom på at proklamasjonen var tatt ut av «Finnmarken» og at «trykkfeilen» var blitt rettet.

Vi går imidlertid ut fra at Sven Arntzen er klar over at da hadde den uriktige gjengivelse vært benyttet i hver eneste «landsviksak» siden 1945.

På advokat Foss' spørsmål om Arntzen sammen med sine kolleger hadde drøftet f. eks. § 86, i forbindelse med medlemskap i NS, svarte Arntzen, at det hadde han ikke. Han drøftet ikke paragrafer på det tidspunkt, da det ikke var tvil om at de som meldte seg inn var forrædere.

Advokat Foss henstilte til statsadvokaten om å dokumentere Sakkførerforeningens skriv, om at

— Forts. side 4 —

talt uten navns nevning i avdøde politibetjent Henrik Rutle's dals etterlatte rapport om den utrolige behandling som ble ham til del som varetektsfange i 1945. Tross han var syk og sengeliggende, ble han kommandert på likbæring en hel dag i regnvær. Om dette heter det i rapporten:

— Så kom det ordre om at jeg i den syke tilstand jeg var, skulle stå opp for en tur til Asane for transport av russiske lik. Jeg bad tynt om å slippe. Men det kom ordre fra politimesteren i Bergen at jeg skulle ut om jeg skulle bæres. Jeg måtte da stå opp, og jeg sjanglet av svakhet. Været ble regnfullt, og uten overtøy måtte jeg sammen med 8—10 andre fanger foreta bæring av lik fra utmarken og ned til veien. Men jeg var så svak at jeg klarte ikke å bære. I stedet måtte jeg legge de råtne likdelene på bærene. Og det måtte gjøres med bare hendene — det var ordre herfor.

— Fortsettes side 4 —

Hvorfor er ikke generaladvokat Follestad suspendert og arrestert?

Advokat Claussen forlanger Follestad gransket for å ha overskredet «anstendighetens grense»

Generaladvokat Follestad var aktor i den nå så bekjente sak mot Roald Dysthe i Oslo. Det lyktes i første omgang å få Dysthe dømt til 6 års fengsel m. m. En dom som er sonet. En lang rekke klagemål er siden reist mot Follestad for hans befatning med Dysthe-saken. Det førte til at saken ble opptatt til ny behandling — på tross av hr. Follestad innbitte motstand — og Dysthe ble etter påstand fra aktor og forsvarer, etter en kort rådslagsning, frifunnet av retten. Følgen av dette vil igjen bli et stort erstatningsansvar for staten.

H.r.advokat J. B. Hjort, som var Dysthes forsvarer i annen omgang, uttalte bl. a. at det i det hele ikke hadde blitt reist sak mot Dysthe «hvis aktor i den første sak hadde gått fram slik som lov og rettstradisjon sier.» Denne aktor er altså generaladvokat Follestad.

Alvorligere beskyldning har vel ingen tidligere rettet mot rettsoppgjøret eller noen av dets

lønnede aktører. Beskyldningene ble framført i retten i Oslo og falt som tunge hammerslag mot en av de fremste menn i rettsoppgjøret.

Allerede i vårt forrige nummer framsatte vi krav om at påtalemyndigheten burde sette i gang rettslig undersøkelse mot Follestad.

Det meddeles nå at riksadvokat Aulie har oversendt klagemålene til justisdepartementet.

Hele landet er spent på hva som blir foretatt i denne for land og folk så alvorlige sak. Spørsmålet er kort og godt om Norge skal betraktes som en rettsstat eller et pøbelland. Justisdepartementet har nå ordet.

Men det ser ut til at Follestad også har en god del andre saker å svare for.

Den kjente h.r.advokat Andreas Claussen i Trondheim har i dagspressen uttalt at han vil sende ut en «offentlig redegjørelse for generaladvokat Follestad's forhold i Holm-saken.

Politiembetsmenn mente i 1940-41 at det ikke var rettsstridig å gå inn i NS.

Det er bare en uke siden at statsadvokat Gunnar Waaler hevdet dette

Av Hans Nielsen Herstad.

Gamle Olava som opptre i major Langelands «Dømmer ikke», er en av de mange tusen som har sittet fortapt og oppgitt og stirret på dommerens bebreidende pekefinger når han liret av seg den utenat lærte lekse om at selvsagt måtte De forstå at De begikk landsvik dengang da De sommeren 1940 gikk med i en bevegelse som NS!». Når stakkarene vegret seg for å bifalle dommerens tilrettelegging av deres subjektive — og objektive — skyld, ja, så bladet den velvise dommer omhyggelig i

fant det regningsvarende å opplyse om at den lovbestemmelse han refererte, skrev seg fra et langt senere tidspunkt enn 8. april 1940 og at det heller ikke var sørget for å få bestemmelsen kunngjort på foreskrevet måte, behøver en ikke å feste seg ved. En slik opplysning fra dommeret ville stått i ubehagelig strid med «programmet». Det ha rett som å ha makten til rett, sa Oksvik forleden. — Og den setningen har i sannhet også vært «rettsoppgjørets» devise. Gamle Olava had-

Den måte hvorpå Holm (Ålesund) er behandlet overskrider anstendighetens grense —.» Og Claussen forlanger Follestad gransket i «rettslige former».

Vi mener at det er ikke bare disse saker som må granskes i forbindelse med Follestad. Han har som statsadvokat hatt en lang rekke saker. Han skal bl. a. ha hatt meget med skipsreder Halvorsens sak i Bergen å gjøre. Dette overlater vi foreløbig til justisdepartementets undersøkelse. —

Vi vil ikke unnlate å meddele at da en av våre medarbeidere talte med skipsreder Halvorsen i februar i år, uttalte han bl. a.:

«Jeg betenker meg ikke på å si at de har tatt livet av min kone. Og da hun var død, forlangte de at jeg skulle avstå vårt soveværelse.»

Vi henstiller til riksadvokaten å ta seg av dette.

Skipsreder Halvorsen betalte forøvrig så vidt erindres 2.2 millioner kroner til Erstatningsdirektoratet, kontant. Vi vil bare be riksadvokaten sørge for at Erstatningsdirektoratet forvalter de mottatte midler på en betryggende måte. En vakker dag er klokken slagen, og det blir en regnskapets dag også for Erstatningsdirektoratet.

Det er noe som heter rettssvik. Vi er mange som kjemper mot dette og mot rettssvikene. Alle rett-tenkende mennesker vil til slutt kreve renslighet i rettsoppgjøret.

«Vi burde ikke ha skutt noen etter denne krigen —», sier Stav. Aftenblad

«Stavanger Aftenblad», red. Chr. S. Oftedal, hadde 22. april i år en utmerket lederartikkel om straffemetoder og samfunnsvekst. Det heter i innledningen: Øye for øye, fann for tann, sa de gamle.

Hvor langt kommer en på det viset? Historien gir oss et rikholdig materiale til å dømme.

Romerkirken nyttet inkvisisjonen med bål og brann for å slå ned reformasjonens frie tanke. Hvor langt kom de? Ikke lenger enn den mektige Romakeiseren da han nyttet samme framgangsmåten mer enn tusen år tidligere. Martyrenes blod ble kirkens sed.»

Deretter følger en gjennomgåelse av en del voldelige straffemetoder med påvisning av at disse metoder aldri har ført til de forønskede gode resultater. — Vår tids avskaffelse av dødsstraffen, prylestraffen og bruken av riset, har vist utmerkede resultater over alt. Og etter å ha pekt på resultatene av den moderne oppdragelse ved Oslo folkeskoler, slutter artikkelen således:

«Disse resultater er ikke opnådd med lemfeldigheit, men med fasthet, og først og fremst ved kjærlighet til de små.

Ennå henger det også i vårt samfunnsliv igjen for meget av tankegangen fra den gangen det het: Øye for øye og tann for tann.

Vi burde ikke ha skutt noen etter denne krigen, ikke en gang Quisling.»

Utenrikskronikk.

Enden på begynnelsen.

Begivenhetene utvikler seg og veksler så hurtig, at det ikke nytter for en ukeavis å følge deres gang. Det er da heller ikke vår oppgave, og vi får nøye oss med å trekke opp konturene. Når vi tar for oss utviklingen siden sist vi hadde våre lesere i tale, minnes vi den stormomsuste Winston Churchills bemerkninger etter den engelske seir ved El Alamain, da han vilde stagge all usunn optimisme: «Dette er ikke enden, det er ikke engang begynnelsen til enden, men kanskje enden på begynnelsen».

La oss først ta for oss Tibet. Der er situasjonen ganske enkelt og kynisk, at den begynnende kinesiske invasjon synes å være kommet høyst beleilig for State Departement. Den har med et slag skapt det, som USA hittil forgjeves arbeidet på etter Nehrus besøk i Washington: et motsetningsforhold mellom Tao Tse-Tungs Kina og India. Ifølge den tibetanske almanakk er det spådd katastrofe og ulykker for dette hellige land i Jerntigerens år — således kalles 1950. At den nye tid er kommet for det avsondrede land synes klart, men utfallet er ennå høyst tvilsomt. Fra den ene side er vitenskapelige russiske ekspedisjoner rykket inn i landet for å øke uran og metaller, og fra den annen side kommer kineserne med den nye lama, som etter deres påstand skal være født på den selvsamme dag, da den gamle døde. Kinesernes radio har lenge forberedt sin invasjon ved å fortelle om denne nye lama, og propaganda har de lært på den kommunistiske høyskole i Moskva. Det er

bare en hake ved denne propaganda, og det er, at det finnes bare et radioapparat i hele Tibet til å oppfange disse historiske meddelelser og det tilhører Dalai Lama. Men hvorom allting er, så har invasjonen medført, at det store og uensartede India er kommet stormsentret nærmere, og at den kommunistiske verdensmakt har skutt sin frontlinje frem til Indias nordgrense med av naturen gitte eventyrlige utgangsstillinger.

Og så er det Koreaproblemet. «Kjenn ditt eget folk, kjenn din fiende, da vinner du hundreder seirer i hundreder av slag», sier et kinesisk ordsprog. Nå tror vi ikke, at hverken Kina eller U. S. A. kjenner sin fiende tilstrekkelig godt, og hva USA angår, kan det være et spørsmål om de kjenner tilstrekkelig til seg selv under den nye situasjon som er oppstått. Det må dog kunne antas, at hverken Kina eller USA vil den tredje verdenskrig, men det bestemmes av bakmennenes og dem kjenner vi ikke — bare aner dem i takten.

Vi skal imidlertid til illustrasjon gjengi en kort uttalelse av Winston-sønnen Randolph Churchill i «Times» 11. 11. 50: «Vestmaktene har, samtidig som de opprettholder alle de prinsipper, for hvilke FN kjemper, en åpenbar interesse av å unngå en felle, som skulde binde dem i en kamp i et område av mindre strategisk betydning enn f. eks. Sydøst-Asia, Mellom-Asia og for ikke å tale om Europa». Men nå er de gått i fellen allikevel. FN-aksjonen i Korea er et dristig forsøk på å bevise, at «angrep lønner seg ikke» og at det kompromisløst må slåes ned fra hvilken side og fra hvilken makt det enn kommer. Men vil man i Lake Success gi verden det siste bevis for at FN-aksjonen, som har forandret Korea til en ruin, ikke er annet enn et amerikansk bluff, da bør de godta den kinesiske utfordringen og umiddelbart velge det røde Kina inn i FN-selskapet. Det har jo kvalifisert seg til dette gjennom to åpenbare aggressionshandlinger, den ene mot Tibet og den annen mot Korea, den siste endog direkte mot FN's egne tropper.

Norske frontkjemper sitter fremdeles i russisk fangenskap.

Hva akter utenriksdepartementet å gjøre?

Erstatningsdirektoratet krever dødsformodningsdom

over savnet frontkjemper.

Redaktør Forretningsfører
Arvid B. Arntzen Per Kvendbo

Kontor: Fløyveien 25, Kristiansund N. Telefon 1330
Abonnementspris kr. 16,00 pr. år
Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

Adventbetragtninger.

Er det noen som er glade idag? Vi tror det ikke. De, som lovet oss en verden uten frykt og tårer, uten sorg og nød, er avslørt som slette spillere og falske profeter. De satset på en seir, som de ikke vant, og senere er det andre som sitter med trumfkortene. Ingen er glade. Ikke vi, som kan se tilbake på mere enn ti års sorg og nød, og heller ikke de, som jublet og festet for fem år siden, da de trodde at marerittet var over og da de ga fanden lillefingeren til å begynne med. Alle går i frykt, alle lever fra dag til dag, alle er mere eller mindre fanger i en eller annen politistat og har solgt friheten for smør. Og det er det samme i vårt Europa som i andre deler av verden. Enten har de en gavmildhet å hevne, eller så har de et tapt ideal å sone. Og alle går omkring og frykter det ubestemmelige.

La oss bare ta for oss et menneskelig smertensskrik, som har fått plass i selveste «Dagbladet» (4. 11. 50). Det er skrevet av Svend Herning og slutten lyder så:

«Når jeg mener å ha rett til å anklage samfunnet for å ha skapt en samfunnsfiende av meg, gir det meg ikke moralsk rett til i krig (eller fred) å gå over i fiendens rekker? Har jeg ikke rett til å kjempe mot det, som dreper min evne til å verne om mine egne barn og mitt hjem? Jeg er redd! — Redde fordi jeg snart i selvforsvar måtte komme til å mene dette!»

Dette er et nødsskrik fra en forskremt sjel, og han kommer gjennom dette i klasse med oss utstøtte, med oss som er satt på registret blant de forhutlede samfunnsfiender. Vi som ville det beste, men som tross våre idealer og tross vår innsats i de harde år er satt utenfor og som møttes av mistro og mistanke av dem, som har erobret makten og som selv går omkring i fryktens beredskap og lager lover om terror. De har en stab av voktere om den overbeskatningsstat, som etterhånden må føre til sivilisasjonens forfall og til en ny samfunnsrevolusjon. Når vi ennå en gang omtaler de bebudede beredskapslover, hvis annen forberedelsesakt har vært et forsmadelig parlamentarisk nederlag for vårt lille samfunns Fouché, kan vi også fortelle at bevilgningene til etterrettningstjenesten her i landet er 600,000 kroner pr. år. Det fremgår av en uttalelse under Juristforeningens møte 28. 9.

50, da selveste justisministeren redegjorde for sitt forslag til beredskapslover og da en student ifølge referat i «Stud. jur. Utgitt av Juristforeningen» nr. 6 1950 overrasket forsamlingen med denne opplysning «i henhold til hemmelige bilag». Lovens tjenere med de herrer kst. riksadvokat Thommessen og statsadvokat Dorenfeldt i spissen synes således å ha rikelige bidler til rådighet — midler hentet fra de overbeskattede lommer. Og enda er det noen som sier, at vi ikke har hemmelig politi her i landet. —

Sorgens gave.

Av Erling Bjørnson.

I den kamp vi fører for vår rett og ære ligger skjult det ord, som Ibsen slår fast i sitt mektige drama «Kongsemnene». — Sorgens gave er den urett våre forfølgere har gitt oss, som en sår gave, men også som en minnelse om våre plikter til evig kamp mot uretten. Og æreløs er den sjel som ikke føler denne sårhet, men lar seg dulme i søvn og likegyldighet. Og skammen over den som ser så avstumpet på livet og vår kamp, som ikke alene gjelder meg selv, men hele vår slekt og vår fremtid.

Nå har vi organisert denne kamp, og aldri må vi hvile før vår rett og ære er gjenvunnet. Det er forrederi her å svikte — både mot seg selv og vårt samfunn, og vil det kaste mørke skygger, hvor lys og forhåpning skulle være vår ledestjerne.

Aldri har et samfunn av ære og kultur vært i den stilling dagens makthavere har bragt Norge. De har besudlet og stengt den storhet og anseelse vårt lille fedreland eide utover verden, som et av de bærende foregangsriker i personlig frihet og rettigheter.

Hvor presse og forfatning var alles eie, hvor forfølgelse og tortur var en utenkelighet.

Og i vår kamp for å bygge den rett opp igjen skal enkelte svikte, — og det — av de forfulgte! Umulig! I så fall må der ligge en smule sannhet i den rakter, som ble dømt for svik.

Og seiren blir vår. Vår rase og kultur lar seg ikke i det lange løp fornedres eller stanse av tilfældigheter. Slike utvekster på vårt samfunn, på vår kulturelle ære, som de kommende beredskapslover, ser jeg nærmest som den siste krampe.

Aldri har en urett ikke avlet en ny. Og dette nye er nettopp midler de mindre begavede bruker for å bevise retten og styrken i den første urett. Vi kjenner disse veier helt fra våre første barneleker. Det er makthavernes svar til de forfulgte, og deres kamp for rettferdigheten. Derfor nå en grunn mere til evig troskap mot vår organisasjon.

Og «sorgens gave» skal bære vår rett og ære.

Erling Bjørnson.

Rettsoppgjøret.

Av Salomon Solum.

En landskjent Jøssing skrev det so mangår borgernes rettsnylig til meg:

»De som kritiserer rettsoppgjøret forfølger meget større mål. Det gjelder å bringe hele oppgjøret i miskreditt.» Jeg svarte bl. a.:

Kjære deg, du er intelligent, klok og kunnskapsrik. Men dette ulykkelige hat, som du tror vi N. S. folk ikke visste om, gjør at du kan ikke tenke så klart, som du ellers ville ha gjort. Kan du greie å se klart på forholdet, så vil du se hvor enkelt det hele er.

Det er kun Landssvikpolitiet og domstolens egne gjerninger som teller for sannhetens og Historiens domstol. Har vårt rettsvesen handlet rett, som du mener det har, — har det intet å frykte. At vi, som har sittet i fengsel, mistet stilling og ære og gods, forsøker å få gitt opplysninger om de faktiske forhold enhver av

Professor Skeie påviste det uhyggelige i å bryte grunnloven i fredstid. Det lot seg ikke engang finne det fikenblad som heter nødrett til å skjule handlingen med.

Og direktiver gikk ut fra myndighetene om hvorledes der skulle dømmes.

Og, så har da dette gigantiske og makabre skuespill som kalles rettsoppgjøret gått sin gang. Men hvis folk flest bare visste en brøkdel av det som skjuler seg bak kulissene i dette skuespill, så ville innstillingen hos folket bli en helt annen på ett nu. Men kanalene er tettet. Pressen er ensidig og skal dempe vitelysten og sannhetsbegjæret hos «the man in the street».

«De må ikke snakke om rett og juss nå. Her foregår ikke noe

Den første llebuboka er kommet!

E. Werner Svendsen
Konsentrasjonsleiren
I L E B U

Av innholdet nevnes: Fra Grini til llebu, Mat og sunnhetstilstand, Straff og straffebestemmelser, — Muntre trekk, Underh. og atspredelse, Fangerne svarer på spørsmål. Mot friheten. —

167 sider. Omslag i 2 farger.
Heftet kr. 8.—

Bruk boka som julegave! Kjøp den straks!

NY BOK:

E. Werner Svendsen:

«Konsentrasjonsleiren llebu»

er nettopp utkommet. Boken er på 167 sider, innholdsrik, vel-skrevet og fengslende. Det er en beretning bygget på dagboksnotater, interessant fra perm til perm.

Boken bestilles i «8. MAI», og sendes omgående ved inn-sending av kr. 8.50.

«8. MAI», Box 41, Kr.sund N.

HØYESTERETTSADVOKAT DR. JURIS
GUSTAV SMEDAL

PATRIOTISME
OG
LANDSSVIK

vil høre, og vi sier med «Farmand» 48/50: «Ingen misforståelse er mere skjebnesvanger enn den at et flertallsdiktatur er synonymt med demokrati. I lys av dette tilfelle er det friheten, minoritetenes, individets frihet, som blir ofret.»

Ja, det er diktatur — nettopp det som var den annen verdenskrigs påståtte påskudd, og det rammer først og fremst oss samfunnets utstøtte, som tross alt hadde håpet på en lysning midt i mørketiden før jul. Vi hadde håpet på en frivillig innrømmelse av rettsstatens fallitt og på en erkjennelse av at hele den politiske forfølgelse var forfeilet. Men det storting, som vi trodde og håpet først og fremst var borgernes, d. v. s. skatteydernes representasjon, er etterhvert blitt skattefutenes organ, og det hadde ikke tid til å behandle vår sak før jul. Det var opptatt av mere sosialisering, mere diktaturberedskap, mere lovmakeri. Riktignok er det så, at med lov skal land bygges, men man kommer ikke langt med bare paragrafer. Folkets velferd teller mere, og med folket mener vi også oss selv, oss utstøtte, oss i strafferegistret og våre nærmeste — regnet henimot en sjetedel av befolkningen. Uten oss er intet beredskap effektivt tross paragrafenes piggetradshegn, det som er bygget av dem, hvis krigsrop engang var: Frihet, likhet og broderskap, men som praktiserer politistat, partibok og politisk forfølgelse.

sen nekter oss det. Såvidt skjønnes etter ordre fra myndighetens som forlanger «ro omkring rettsoppgjøret.»

Så var det «Rettsoppgjøret» da.

Det ville vært en enkel sak, hvis man ønsket et rettsoppgjør i ordets rette mening. Som professor Skeie sa: Vi har alle de lover som trengs til å dømme landsforredere og alle andre forbrytelser begått under krigen. Men regjeringen vil ikke nøye seg med rettsoppgjør. Den ville ha dømt som landssvikere alle som hadde vært medlemmer av Nasjonal Samling. Og derfor var det nødvendig å gi lover med tilbakevirkende kraft og å opprette særdomstoler. For å få dette til måtte grunnloven skyves tilside — brytes og brytes som den aldri har vært brutt i den tid vi har hatt en grunnlov. Og grunnloven ble brutt på det viktigste punkt —

ler vil kalle det et oppgjør etter krig, hvor de seirende dømmer sine motstandere. Si ikke ett ord. De få ord som må sies, skal jeg si.»

Disse ord ble sagt i 1945 av distriktets dyktigste advokat, — som var så god Jøssing at han i mai 1945 ble pålagt å være lensmann, — til P. A. som var ordfører i okkupasjonstida her. P. A. styrte sin bygd så godt at selv Arbeiderpartifolk — hans politiske motstandere — sa, at så dyktig ordfører har bygda ikke hatt i manns minne. Men dømt som landssviker ble han — selvsagt!

Styremaktens jurister og pressen har nå strevd lenger enn 5 år for å få folket til å tro, at anordningene og lovene er lovlige, tross de strir mot grunnloven, fordi de er «gunstigere» for de tiltalte. «Gunsten» har iallfall vært så stor, at tusener N. S. folk — Forts. side 4 —

av alle tidligere NS-ior og andre som har tatt føle den «gjenreiste rettsstat» på pelsen. Og ikke bare det: den må spredes — f. eks. brukes som gavebok — til slekt og venner rundt omkring. Og den må kjøpes av enhver som uten forhåndsinnstilling og fordømmer søker sann viten om forholdene i vårt land i dag.

Boken koster pent innbundet med ekstra omslag kr. 12.—, portofritt tilsendt. Fåes hos mine forhandlere og kommisjonærer samt ved direkte henvendelse til undertegnede. Agenter og forhandlere ansettes med høy provisjon eller rabatt overalt i Norge hvor jeg tidligere ikke er representert.

KARL SEELAND — OPPEGÅRD ST.

Kronikk.

En merkelig dom.

Som bekjent ble justitiarius i Høyesterett i okkupasjonstiden Jacob Andreas Mohr idømt livsvarig fengsel i henhold til strl. §§ 86 og 98 vesentlig fordi han overtok nevnte stilling etter at rettens tidligere medlemmer hadde forlatt sine embeder. Jeg mener at dommen i det punkt er uriktig, og at Mohr forsåvidt iallfall burde ha vært frifunnet.

For å være nøyaktig må det opplyses at det bare var de dommere som var under 65 år den 1. januar 1941 som frivillig da sluttet, idet de som var eldre ble ulovlig fjernet av den tyske rikskommissær med hjemmel i en ny ulovlig aldersgrenselov. Rikskommissæren og hans statsråder hadde også allerede tidligere utgitt flere forordninger og lover, som var i strid med Haagerkonvensjonen av 1907. De var altså ulovlige. Høyesterettsdommerne blandet seg bort i denne ulovlige lovgivningsvirksomhet og kom derved i konflikt med rikskommissæren, hvilket hadde til følge at også de ikke avskjedigede dommere gikk sin vei. Nå, selvom de hadde rett like overfor rikskommissæren, var de dog uberettigede som dommere å blande seg inn i den ulovlige lovgivning. De hadde som ellers å vente til det kom for retten en sak, hvori en

ulovlig forordning eller lov var anvendt eller påberopt og så dømme etter sin overbevisning og da i tilfelle sette den ulovlige forordning eller lov ut av behandling.

Den risiko var dommerne moralsk forpliktet til å ta. Men det gjorde de altså ikke. De var antagelig redd for å bli arrestert dersom de dømte anderledes enn rikskommissæren ville. Det var derfor helt misvisende at advokat Gustav Heiberg i sin velkomsttale til de gamle høyesterettsdommere etter frigjøringen da all fare var over roste dem fordi de hadde vært nødanteret i farens stund. Det er da også mye rart man kan få over sine lepper. Med samme rett kan man si det samme om de flyktende statsråder og stortingsmenn. Selv her i landet må det vel forlanges noe mer for å bli ansett for helter.

Landssviklagmann Cappelen sier i langmannsrettens dom, se Retts tidende for 1946 side 1153, at Høyesteretts medlemmer anså seg med rette som folkets åndelige elite med plikter mot sitt land langt utover det å sitte og vente på konkrete rettstilfeller.

Det er urokkelig. Selv om Høyesteretts-medlemmene anså seg som folkets åndelige elite, var de ifølge sin stilling av-

skåret fra å gripe inn i den ulovlige lovgivning. Det var andre i landet som med like megen rett kunne anse seg som folkets åndelige elite, og som hadde det fortrinn fremfor høyesterettsdommerne at de stod fritt. Heller ikke kan det nytte å bløffe med at Høyesterett jo er den 3. statsmakt og derfor anså seg kallet til å protestere mot den ulovlige lovgivning. Nettopp som den 3. statsmakten — den dømmende makt — burde Høyesterett ikke blande seg i lovgivningen for å stå fritt når lovgivningens gyldighet seiere skulle prøves i konkrete rettsaker. Ellers ville høyesterettsdommerne bli innhabile i disse.

I lagmannsrettens dom, som er stadfestet av Høyesterett, heter det at tiltalte var klar over at han og de andre dommere i Høyesterett skulle samarbeide med N. S. og tyskerne.

Hertil er det å bemerke at samarbeidet i og for seg ikke var straffbart, idet Haagerkonvensjonen forutsetter samarbeide med okkupanten og det okkuperte lands befolkning og dennes organer. Uten samarbeide ville det bli umulig for nevnte befolkning å leve. Spørsmålet er bare om de nye høyesterettsdommerne har brutt sin plikt å dømme etter loven og sakens bevisligheter. Men dette er ikke engang påstått, og det er selvfølgelig heller ikke tilfelle. Det anføres også at tiltalte ved å overta justitiarius-stillingen deltok i bekjempelsen av

den norske motstand. Jeg synes nok at man i lagmannsrettens dommen og høyesterettsdommen burde ha gjort bedre rede for som fremdeles står som et dunkelt begrep. Hvem har satt denne bevegelse igang og med hvilken rett eller hjemmel og hva gikk den egentlig ut på? Var det meningen at det norske folk i sin helhet skulle bryte Haagerkonvensjonens regler. — Hvorledes ville det da ha gått oss som var igjen her i landet? Iallfall er en ting sikkert: De gamle høyesterettsmedlemmer hadde ingensomhelst myndighet til å starte en motstandsbevegelse med forpliktende virkning for det norske folk og å tilkjempe noe sådant. Lagmannsrettens hovedargument — altså rosinen i pølsen — lyder så: Ved «det som foran er anført finner retten det bevist at det er riktig som anført i til talebeslutningen at den samlede Høyesterett hadde nedlagt sine embeder for å motvirke forsøkene på å nazifisere og svekke vårt rettsvesen og gjøre det til et tjenlig redskap for okkupantens interesser». Ja, slik lyder det. Dette må tydes så: Dersom de gamle høyesterettsdommere var blitt sittende i sine embeder, ville nazifiseringen og svekkelsen av vårt rettsvesen ha fortsatt. Ved at de gikk sin vei blev dette søkt hindret. Allminnelige mennesker må da mene akkurat det motsatte. Dersom de gamle høyesterettsdommere virkelig vilde motvirke forsøkene på den

påståtte nazifiseringen og svekkelsen av vårt rettsvesen, skulle man tro at de nettopp da vilde bli sittende i Høyesterett og selv ta på seg denne oppgave. Ved å gå sin vei kunne de jo intet gjøre i den retning. Men selv mente de altså at oppgaven ville bli bedre løst enten ved at Høyesterett og dermed hele vårt rettsvesen blev satt ut av funksjon i okkupasjonstiden, eller at embedene blev besatt med N.S.jurister, hva de antagelig håpet, eller med tyskere, hva de antagelig ikke håpet. Det må altså antas at de gamle høyesterettsdommere ønsket at deres embeder blev besatt med NS-jurister. Den bekjente justitiarius Pål Berg oppfordret da også advokaterne til å fortsette å føre saker for den nye Høyesterett. Dette er bevidnet av advokat Rhode som vitne i landssviksaken mot den ene av de nye høyesterettsdommere Reichborn-Kjennerud, og advokaten gjorde som Pål Berg hadde sagt, naturligvis uter å ane at domstolen besto av «forbrytere». Men senere har pipen fått en annen lyd. Samtlige nye høyesterettsdommere er nå idømt store straffer for å ha reddet det norske rettsvesen under okkupasjonens mens de domme de har avsagt er blitt stående og altså ikke ansett for ugyldige. Den lønn de har oppbåret er blitt inndradd, mens de gamle høyesterettsdommere, som sviktet, har fått deres gasjer i okkupasjonstiden etterbetalt, skjønt de in-

tet arbeide har ydet herfor.

Jeg mener at dommen over justitiarius Mohr og hans kolleger burde ha lydt så: Ved at rikskommissæren ulovlig hadde fjernet en del av høyesterettsdommerne fra deres embeder og at de øvrige medlemmer av Høyesterett gikk frivillig derfra var det norske rettsvesen kommet i nødstilstand. Ved at Mohr og andre overtok stillingene har de reddet rettsvesenet ut av nødtilstanden og gjort sitt fedreland den største tjeneste. De har derfor ikke forbrudt seg mot strl. §§ 86 og 98 ved å overta stillingene og blir derfor å frifinne.

En jurist.

Help yourself

— De menn som tenker seg at de «styrer» landet, og som hos det store flertall oppfattes som de som virkelig har makten og styrer og bestemmer, siter etter mitt syn og skjønn i den aller uhyggeligste klamme. Offisielt skal de spille en nasjonal og klok rolle. Bak kullissene skal de spille en annen. Om norske statsmenn i dag ikke blankt lystrer de fremmede kreditorer som gir oss lov til å leke sosialisme og heimefront for deres penger, hvordan ville det da gå dem? Kanskje de bare fikk eselspark? Og et «help yourself»?

(B. Dybwad Brochmann i Samfundsliv).

